

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІВАНО-ФРАНКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ НАФТИ І ГАЗУ**

Інститут природничих наук і туризму
(назва інституту)

кафедра туризму
(назва кафедри)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор інституту природничих
наук і туризму

(назва інституту)

Омельченко В.О.
(підпис) (прізвище та ініціали)

« ___ » _____ 2018 р.

ЕКОНОМІКА І ЦІНОУТВОРЕННЯ В ТУРИЗМІ

(назва навчальної дисципліни)

РОБОЧА ПРОГРАМА

перший (бакалаврський) рівень
(рівень вищої освіти)

галузь знань

24 - сфера обслуговування
(шифр і назва)

спеціальність

242 - ТУРИЗМ
(шифр і назва)

спеціалізація*

_____ (назва)

вид дисципліни

вибіркова
_____ обов'язкова / вибіркова

Івано-Франківськ-2018

Робоча програма дисципліни « Економіка і ціноутворення в туризмі» для студентів, що навчаються за освітньо-професійною програмою на здобуття ступеня бакалавра за спеціальністю «242 - Туризм».

Розробник:

доцент кафедри туризму, к.геол.н., доцент Коробейникова Я.С.
(посада, назва кафедри, науковий ступінь, вчене звання) (підпис) (прізвище та ініціали)

Робочу програму схвалено на засіданні туризму
(назва кафедри)

Протокол від « 31 » серпня 2018 року № 1

Завідувач кафедри туризму Архипова Л.М.
(назва кафедри) (підпис) (прізвище та ініціали)

Узгоджено:

Завідувач випускової кафедри туризму
(назва кафедри)

Архипова Л.М.
(підпис) (прізвище та ініціали)

1 ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Ресурс годин на вивчення дисципліни “Економіка і ціноутворення в туризмі” згідно з чинним РНП, розподіл по семестрах і видах навчальної роботи для різних форм навчання характеризує таблиця 1.

Таблиця 1 – Розподіл годин, виділених на вивчення дисципліни

Найменування показників	Всього		Розподіл по семестрах			
			Семестр 7		Семестр 8	
	Денна форма навчання (ДФН)	Заочна (дистанційна) форма навчання (ЗФН)	Денна форма навчання (ДФН)	Заочна (дистанційна) форма навчання (ЗФН)	Денна форма навчання (ДФН)	Заочна (дистанційна) форма навчання (ЗФН)
Кількість кредитів ECTS	5	6	5	6		
Кількість модулів	1	1	1	1		
Загальний обсяг часу, год	150	150	150	150		
Аудиторні заняття, год, у т.ч.:	54	18	54	18		
лекційні заняття	36	10	36	10		
семінарські заняття						
практичні заняття						
лабораторні заняття	18	8	18	8		
Самостійна робота, год, у т.ч.	96	132	96	132		
виконання курсового проекту (роботи)						
виконання контрольних (розрахунково-графічних) робіт	20		20			
опрацювання матеріалу, викладеного на лекціях	20	40	20	40		
опрацювання матеріалу, винесеного на самостійне вивчення	30	62	30	62		
підготовка до практичних занять та контрольних заходів	10	20	10	20		
підготовка звітів з лабораторних робіт	16	10	16	10		
підготовка до екзамену						
Форма семестрового контролю	залік		залік			

1. Мета та задачі дисципліни, її місце і значення у навчальному процесі

Мета вивчення дисципліни Головною метою вивчення дисципліни є надання основних системних теоретичних знань та практичних навиків щодо організації економічної діяльності туристичного спрямування, формування у студентів сучасного економічного мислення і системи спеціальних знань з основ функціонування окремих складових виробничо-господарського механізму підприємства, з питань аналізу його виробничої діяльності та зовнішнього середовища функціонуючого підприємства. Вивчення дисципліни “Економіка і ціноутворення в туризмі” визначається робочим навчальним планом з підготовки бакалавра туристської галузі, для набуття знань та умінь, які регламентовані галузевим стандартом вищої освіти України, освітньо-кваліфікаційною характеристикою бакалавра, напрям підготовки “Туризм”.

Предмет: суб’єкт туризму різних туристичних секторів як складова економічної системи різного рівня.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни є: сформувати відповідний до предмету вивчення навчального курсу понятійний апарат в межах достатніх для фахового спілкування розв’язання господарських завдань; розвинути навички вільного відтворення та використання понятійного апарату в процесах мислення, усно та на письмі та надати інформацію для засвоєння:

- методологічних та концептуальних основ економіки в галузі туризму;
- принципів розвитку і функціонування туристичного ринку;
- особливостей ведення туристичного бізнесу;
- основних показників оцінки результатів діяльності підприємства;
- основні види ціноутворення в галузі туризму.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен демонструвати такі **результати навчання** через знання, уміння та навички:

знати

- суть підприємницької діяльності в галузі туризму;
- зовнішнє та внутрішнє середовище об’єкта підприємницької діяльності;
- ресурсну основу суб’єкта підприємницької діяльності;
- суть виробничої програми підприємств секторів туризму;
- економічну суть показників діяльності підприємств туризму
- особливості ціноутворення в галузі туризму.

вміти:

- оцінювати матеріальне забезпечення фірми туристичного спрямування;
- оцінювати результати роботи туристичної фірми та підприємств суміжних галузей;
- визначати основні критерії оцінки діяльності туристичної фірми;
- встановлювати ціни на туристичні послуги;
- користуватися методичним інструментарієм для здійснення необхідних розрахунків

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у студентів компетентностей, передбачених відповідним стандартом вищої освіти України:

загальних:

- володіти сучасними знаннями та навичками щодо організації сфери послуг;
- здатність приймати обґрунтовані управлінські рішення.

фахових:

- навички економічних розрахунків результатів підприємницької діяльності в галузі туризму;
- здатність приймати обґрунтовані рішення в туристичному бізнесі;
- здатність розробляти та управляти проектами розвитку туроператора чи туристичного агентства з їх економічним обґрунтуванням;

Результати навчання дисципліни деталізують такі програмні результати навчання, передбачені відповідним стандартом вищої освіти України: (2-3)

фахових:

- здатність застосовувати сучасні технологічні прийоми організації діяльності туристичних фірм;
- здатність розробляти ефективні програми розвитку та удосконалення в сучасних конкурентних умовах туристичного бізнесу;

Результати навчання дисципліни деталізують такі програмні результати навчання, передбачені відповідним стандартом вищої освіти України:

- демонструвати здатність генерувати нові ідеї, приймати нестандартні рішення у процесі аналізу господарської діяльності туристичних підприємств;
- демонструвати вміння приймати технічно та економічно обґрунтовані рішення на всіх етапах діяльності та життєвого циклу суб'єкта туристичного господарювання;
- демонструвати навички розроблення та практичної реалізації туристичних програм та їх економічного обґрунтування.

2. Вимоги до компетенцій, знань та умінь

Вивчення даної дисципліни базується на попередньому засвоєнні таких дисциплін: «Економічна теорія», «Економіка підприємств», «Основи менеджменту», «Статистика», «Туризмознавство», «Маркетинг», «Маркетинг в туризмі», «Менеджмент туризму».

3 ПРОГРАМА ТА СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

3.1 Тематичний план лекційних занять

Тематичний план лекційних занять дисципліни характеризує таблиця 2.

Таблиця 2 – Тематичний план лекційних занять

Шифр	Назви модулів (М), змістових модулів (ЗМ), тем (Т) та їх зміст	Обсяг годин		Література	
		ДФН	ЗФН	порядковий номер	розділ, підрозділ
М 1	Економіка та ціноутворення в туризмі	36	6		
ЗМ 1	Туризм в економічній системі світу та України.	4	1		
Т 1.1	Туристичний бізнес як економіко-технологічна система. Ресурсне забезпечення підприємств в галузі туризму. Етапи розвитку туристичного бізнесу. Туристичний бізнес як економіко-технологічна система. Сучасні тенденції розвитку туристичного бізнесу. Ланцюжок ресурсного забезпечення туристичного бізнесу.	2		1,2,6	
Т 1.2	Сутність і особливості підприємницької діяльності в туризмі. Суть підприємництва в туризмі, принципи підприємництва. Нормативно-правові основи функціонування суб'єктів підприємницької діяльності в туризмі. Загальні показники оцінки туристичної діяльності в регіоні та туристичного підприємства.	2		1,3	
ЗМ 2	Місце економічної стратегії в управлінні туризмом.	2	1		
Т 2.1	Місце економічної стратегії в управлінні туризмом. Сутність і роль підприємницької	2		1,3	

Шифр	Назви модулів (М), змістових модулів (ЗМ), тем (Т) та їх зміст	Обсяг годин		Література	
		ДФН	ЗФН	порядковий номер	розділ, підрозділ
	стратегії в розвитку туристичного бізнес. Основні види підприємницьких стратегій в туризмі. Розробка стратегічних альтернатив. Комерційний розрахунок в системі управління підприємствами туризму.				
ЗМ 3	Формування та реалізація туристичного продукту.	4	1		
Т 3.1	Методичні підходи аналізу та планування проектів туристичного підприємства. Комплектування та реалізація туристичного продукту. Технологічний цикл надання туристичних послуг. Показники діяльності підприємства, оцінка фінансової міцності та показники рентабельності підприємства різних туристичних секторів.	2		1, 5	
Т 3.2	Плани та методи планування реалізації туристичних послуг. Методичні підходи до планування діяльності підприємств різних секторів туризму. Ресурсний метод планування, статистичний метод планування та реалізації туристичних послуг, планування на заданий рівень прибутку.	2		1, 5, 6.	
ЗМ 4	Виробнича програма підприємств туризму	6	1		
Т 4.1	Принципи та етапи розробки виробничої програми суб'єктів туристичного господарювання. Сутність і структура виробничої програми туристичних підприємств. Етапи розробки виробничої програми. Натуральні та вартісні показники виробничої програми туристичних підприємств.	2		1, 5, 8	
Т 4.2	Показники та розробка експлуатаційної програми підприємств готельного господарства. Місце готельного господарства в обслуговуванні туристів. Сутність і структура виробничої програми готельних підприємств. Показники виробничої (експлуатаційної) програми готельних підприємств. Планування показників виробничої програми готельних підприємств.	2		1,3,5	
Т 4.3	Показники та розробка експлуатаційної програми підприємств ресторанного господарства. Особливості надання послуг харчування в туризмі. Сутність і структура виробничої програми ресторанних підприємств. Поняття товарообороту підприємств харчування. Обґрунтування виробничої програми та плану товарообороту підприємств ресторанного господарства. Основні методи планування обсягів реалізації продукції ресторанного господарства.	2		1,3,5	

Шифр	Назви модулів (М), змістових модулів (ЗМ), тем (Т) та їх зміст	Обсяг годин		Література	
		ДФН	ЗФН	порядковий номер	розділ, підрозділ
ЗМ 5	Джерела формування та напрямки використання доходу туристичних підприємств.	2	1		
Т 5.1	<i>Джерела формування та напрямки диверсифікації доходу туристичних підприємств.</i> Сутність і роль доходу підприємств туризму. Економічний механізм та модель формування валового доходу туристичного підприємства. Схема формування доходу відповідно до стандартів бухгалтерського обліку. Класифікація джерел доходу підприємства. Модель моніторингу доходу туристичного підприємства.	2		1, 3, 5, 7	
Т 5.2	<i>Напрямки використання доходу туристичних підприємств оптимізація доходу підприємства.</i> Основні напрямки використання доходу туристичних підприємств. Диверсифікація напрямків використання доходу підприємств. Політика оптимізації доходу підприємств.	2		1, 3, 5, 7	
ЗМ 6	Поточні витрати та формування цін на туристичні послуги.	8	2		
Т 6.1	<i>Сутність та структура витрат на формування та реалізацію турпродукту.</i> Суть витрат туристичного підприємства. Структура витрат туристичного підприємства. Алгоритм планування витрат туристичного підприємства. Витрати на формування турпродукту.	2		1, 3, 5, 7	
Т 6.2	<i>Цінові стратегії в туризмі.</i> Функції ціни. Принципи ціноутворення. Чинники формування цін на туристичний продукт, на послуги туристичні.	2		5,6	
Т 6.3	<i>Види ціноутворення в туризмі.</i> Характеристика витратних методів ціноутворення. Характеристика ринкових методів ціноутворення. Економетричні методи ціноутворення.	2		3,5	
Т 6.4	<i>Калькуляція собівартості і цін на туристичні послуги.</i> Собівартість, обмежена собівартість та ціна на туристичний продукт. Цінова політика і стратегія підприємства. Поняття об'ємних знижок на туристичні послуги. Ціна нетто та брутто на туристичний продукт. Моніторинг цінової політики партнерів та конкурентів.	2		1, 2, 3, 4	
ЗМ 7	Система формування і розподілу прибутку туристичних підприємств.	6	1		
Т 7.1	<i>Види та джерела отримання прибутку в туристичному бізнесі.</i> Сутність, види прибутку туристичних підприємств. Джерела отримання та диверсифікація прибутку туристичних	2		1, 2, 4, 5, 7, 8	

Шифр	Назви модулів (М), змістових модулів (ЗМ), тем (Т) та їх зміст	Обсяг годин		Література	
		ДФН	ЗФН	порядковий номер	розділ, підрозділ
	підприємств. Показники прибутку та рентабельності підприємств туризму. Основні напрями розподілу прибутку туристичних підприємств.				
Т 7.2	Роль і види грошових потоків підприємств туризму. Поняття грошових потоків. Класифікація грошових потоків. Модель формування сукупного грошового потоку туристичних підприємств. Фактори руху грошових коштів на підприємстві. Планування руху грошових коштів підприємства.	2		1, 3, 4, 5, 7, 8	
Т 7.3	Оцінювання ефективності використання грошових коштів. Методи оптимізації руху грошових коштів. Поняття максимізації чистого руху грошових коштів за видами діяльності підприємства. Заходи ліквідації дефіциту грошових коштів на підприємстві. Показники ефективності формування та використання грошових коштів.	2		1, 2, 5	
	Підсумкова: узагальнення матеріалу, дискусія щодо перспектив та проблем розвитку туристичного бізнесу в Україні.	2			

3.2 Теми практичних (семінарських) занять

Теми практичних (семінарських) занять дисципліни наведено у таблиці 3.

Таблиця 3 – Теми практичних (семінарських) занять

Шифр		Обсяг годин		Література	
		ДФН	ЗФН	порядковий номер	розділ, підрозділ
М 1	Економіка та ціноутворення в туризмі	18	6		
ЗМ2	Місце економічної стратегії в управлінні туризмом	2			
П 1	Підприємницька стратегія в розвитку туристичного бізнесу	2	1	9	2
ЗМ 3	Формування та реалізація туристичного продукту	4			
П 2	Розрахунок показників, що характеризують динаміку та ефективність розвитку туристської галузі країни	2	1	9	3
П 3	Ємність, попит та пропозиція на ринку туристських послуг	2	1	9	4
ЗМ 4	Виробнича програма підприємств туризму	6			

Шифр		Обсяг годин		Література	
		ДФН	ЗФН	порядковий номер	розділ, підрозділ
П 4	Управління обсягом реалізації послуг туристських підприємств	2	1	9	5
П 5	Управління обсягом реалізації послуг підприємств готельного господарства	2	1	9	6
ЗМ 6	Поточні витрати та формування цін на туристичні послуги.	8			
П 6	Розрахунок вартості туристичного продукту та економічних результатів діяльності турфірми	2	1	9	7-8
П 7	Розрахунок вартості готельного обслуговування	2	1	9	9
П 8	Формування цін на екскурсійне обслуговування	2	1	9	10

3.3 Теми лабораторних занять

3.4 Завдання для самостійної роботи студента

Перелік матеріалу, який виноситься на самостійне вивчення, наведено у таблиці 5.

Таблиця 5 – Матеріал, що виноситься на самостійне вивчення

Шифри	Назви модулів (М), змістових модулів (ЗМ), питання, які виноситься на самостійне вивчення	Обсяг годин	Література	
			порядковий номер	розділ, підрозділ
М 1	<i>Економіка та ціноутворення в туризмі</i>	30		
ЗМ 1	Чинники розвитку сучасного туризму в Україні	10	1,2	
ЗМ 4	Нормативно-законодавча основа діяльності туристичного бізнесу в Україні	10	1,2	
ЗМ	Засоби інтенсифікації збуту продукції туристичних підприємств	10	3	

Індивідуальні завдання студента наведено у таблиці 6

Таблиця 6 – Перелік індивідуальних завдань студента

Шифри	Назви модулів (М), змістових модулів (ЗМ), зміст індивідуальних завдань (ІЗ)	Обсяг годин	Література	
			порядковий номер	розділ, підрозділ
М 1	<i>Економіка та ціноутворення в туризмі</i>	20		
РР 1	Проаналізувати динаміку обсягу споживання туристичного продукту та його асортиментної структури в Україні (за варіантами).	5	9	1

Шифри	Назви модулів (М), змістових модулів (ЗМ), зміст індивідуальних завдань (ІЗ)	Обсяг годин	Література	
			порядковий номер	розділ, підрозділ
РР 2	Визначити обсяги реалізації турпродуктів за заданими параметрами виробничої програми турфірми	5	9	5
РР 3	Виконати розрахунки виробничої програми готельного комплексу	5	9	7
РР 4	Визначити вартість тура (згідно варіанту)	5	9	10

4 НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

4.1 Основна література

1. Дядечко Л.П. Економіка туристичного бізнесу. Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 272 с.
2. Кифяк В.Ф. Організація туристичної діяльності в Україні. – Чернівці: Зелена Буковина, 2003. – 312 с.
3. Мальська М.П., Худо В.В., Цибух В.І. Основи туристичного бізнесу: навчальний посібник.- К.:Знання,2005, 241 с.

4.2 Додаткова література

4. Нормативна база. Туристична діяльність.- К:КТН, 2005, 448 с.
5. Мальська М.П., Бордун О.Ю. Планування діяльності туристичних підприємств: Навч.посіб. - К.: Знання, 2005. – 241 с.
6. Географічна енциклопедія України: К.: “Українська Радянська енциклопедія” ім.. М.П.Бажана, 1990.
7. В.К.Федорченко, І.М.Мініч. Туристський словник-довідник. Київ, ”Дніпро”, 2000, 156
8. Чорненька Н. Організація туристичної індустрії: Навчальний посібник.-К.: Атака, 2008.-392с.

4.3 Методичне забезпечення

9. Коробейникова Я.С., Галюк І.Б. Економіка і ціноутворення в галузі туризму: практикум. - Івано-Франківськ, 2012.- 45 с.
10. Коробейникова Я.С. Економіка і ціноутворення в туризмі: методичні вказівки до вивчення курсу, Івано-Франківськ, 2010.- 12 с.

5 МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ТА СХЕМА НАРАХУВАННЯ БАЛІВ

Таблиця 7 – Схема нарахування балів у процесі оцінювання знань студентів з дисципліни «Економіка підприємств туризму»

Види робіт, що контролюються	Максимальна
------------------------------	-------------

	кількість балів
Модуль 1	
Контроль засвоєння теоретичних знань ЗМ1 – ЗМ 4	10
Контроль засвоєння теоретичних знань ЗМ5 – ЗМ7	10
Контроль засвоєння теоретичних знань ЗМ1 – ЗМ 7	20
Контроль умінь при виконанні та захисті звітів з лабораторних робіт (8x5 балів)	40
Контроль практичних навиків при самостійному виконанні індивідуальних домашніх робіт (4x5 балів)	20
Усього	100

Диференційований залік з дисципліни виставляється студенту відповідно до чинної шкали оцінювання, що наведена нижче.

Остаточне оцінювання екзамену з дисципліни проводиться відповідно до вимог чинного Положення «Про систему поточного і підсумкового контролю, оцінювання знань та визначення рейтингу студентів»

Схему нарахування балів при виконанні та захисті курсового проекту(роботи) наведено у відповідних методичних вказівках з курсового проектування.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ

Для оцінки якості засвоєння дисципліни в РСО запроваджена 100 бальна шкала. Шкали оцінювання та визначення навчання наведені в наступній таблиці:

Національна	Університетська (в балах)	ECTS	Визначення ECTS	Рекомендована система оцінювання
Відмінно	90-100	A	Відмінно – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90-100 (відмінно)
Добре	82-89	B	Дуже добре - вище середнього рівня з кількома помилками	75-89 (добре)
	75-81	C	Добре – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	
Задовільно	67-74	D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	60-74 (задовільно)
	60-66	E	Достатньо - виконання задовольняє мінімальні критерії	
Незадовільно	35-59	FX	Незадовільно - потрібно попрацювати перед тим, як отримати залік або скласти екзамен	35-59 (незадовільно із можливістю повторного складання екзамену)

	0-34	F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота	0-34 (незадовільно із обов'язковим повторним вивченням модуля)
--	------	---	--	--